

A close-up photograph of a person's hands holding a small green seedling in soil. The person is wearing a dark blue long-sleeved shirt. The background is blurred, showing a grey surface and a green object. The text is overlaid on the image.

VFU-handledning - en process av lärande

Johanna Andersson
Universitetsadjunkt

Socionom, fil.mag socialt arbete, handledning psykosocialt arbete

Innehåll

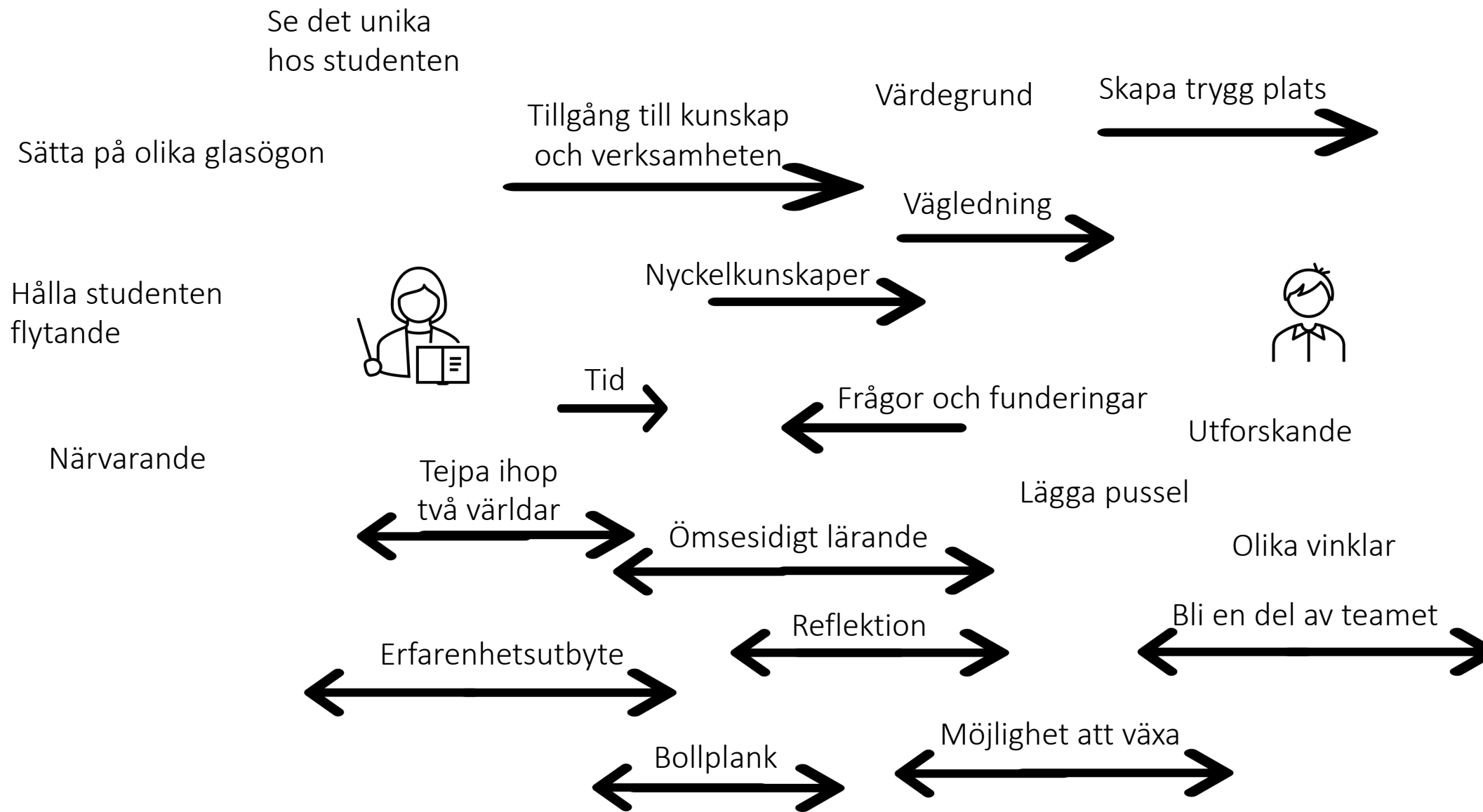
- Vad är handledning?
- Professionalitet – hur skapar vi det?
- Reflekterande yrkesutövare
- VFU – en process av lärande
- Olika lärstilar
- Modeller för handledning
 - Olika fokus
 - Reflektion i handledning
 - Modell för handledningssamtal
- Studentens komplexa landskap
- Att tänka på i uppstarten

Handledning – vad är det?

Handledningslandskapet

Handledning i verksamhetsförlagd utbildning – syfte: Professionell utveckling

- Utveckla handlingskompetens
 - Observera, delta och så småningom genomföra självständigt arbete
 - Värdera och kritiskt granska mål, etiska ställningstaganden, teorier och metoder
- Utveckla den egna professionella identiteten
 - Reflektera över erfarenheter, reaktioner och upplevelser
 - Tillsammans med handledare på VFU-platsen
 - Grupphandledning i reflekterande team
- Avgörande skillnad – ingår bedömningsmoment

Professionalitet

Hur skapar vi det?

Episteme

Teoretisk kunskap
Forskning

Lagtexter

Forskning

Techne

Färdigheter
akademiska och
praktiska

Handlingskompe
tens

Policys, rutiner,
riktlinjer

Fronesis

“professionell
klokhets”

Integrera
kunskapen med
sin egen person

Konsten att
“använda sig
själv som
verktyg”

Självkännedom

VFU - En process av lärande

Hur kan du som handledare planera in att använda modellen för att hjälpa studenten i processen?

*Vad kan jag?
Är jag kompetent nog?
Kommer jag att passa in?*

*Jag vill göra så mycket som möjligt!
Nu är jag redo att ge mig ut!*

Ju mer jag vet desto mer inser jag vad jag inte vet.

Är stimulerande att lära! En blir ju aldrig "färdig"

Får sätta ord på vad jag gör och varför

Självcentrering

Bära eller brista

Förstå utan förmåga att handla självständigt

Förstå med förmåga att handla självständigt

Förmåga att förmedla yrkeskunnande

Skapa trygghet
Prata förväntningar
Sätta ord på tankar
Fokus på målgruppen
Balans
uppgifter/reflektion

Ej för många möten
Tid för reflektion
kring känslor
Fokus på den andre -
mentaliserings

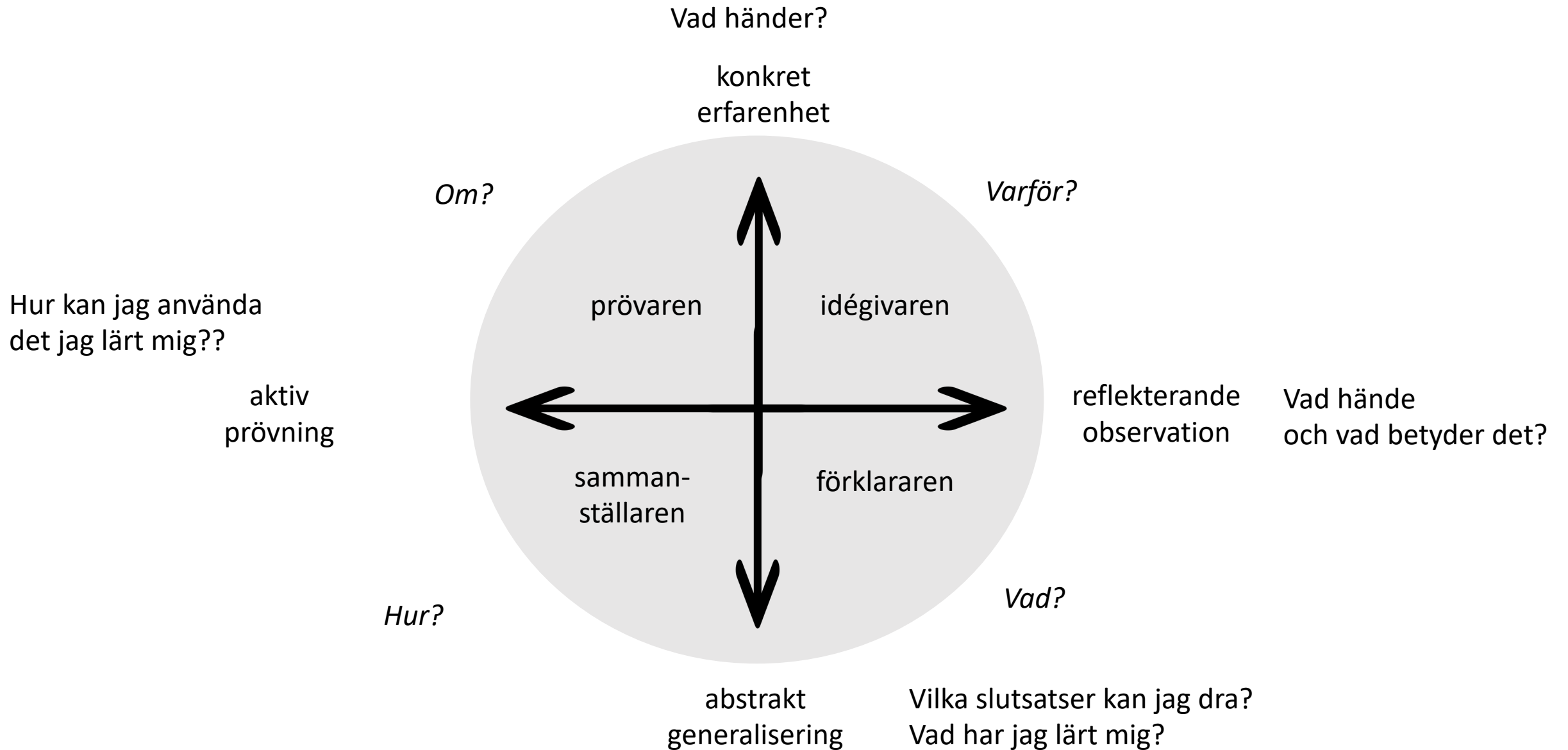
Lära ut
Dela med sig
Utvärdera
Processhandledning
Reflektera kring det
studenten har med sig

Samtala med handledare
mer på "samma nivå"
Förmåga att registrera
och bearbeta

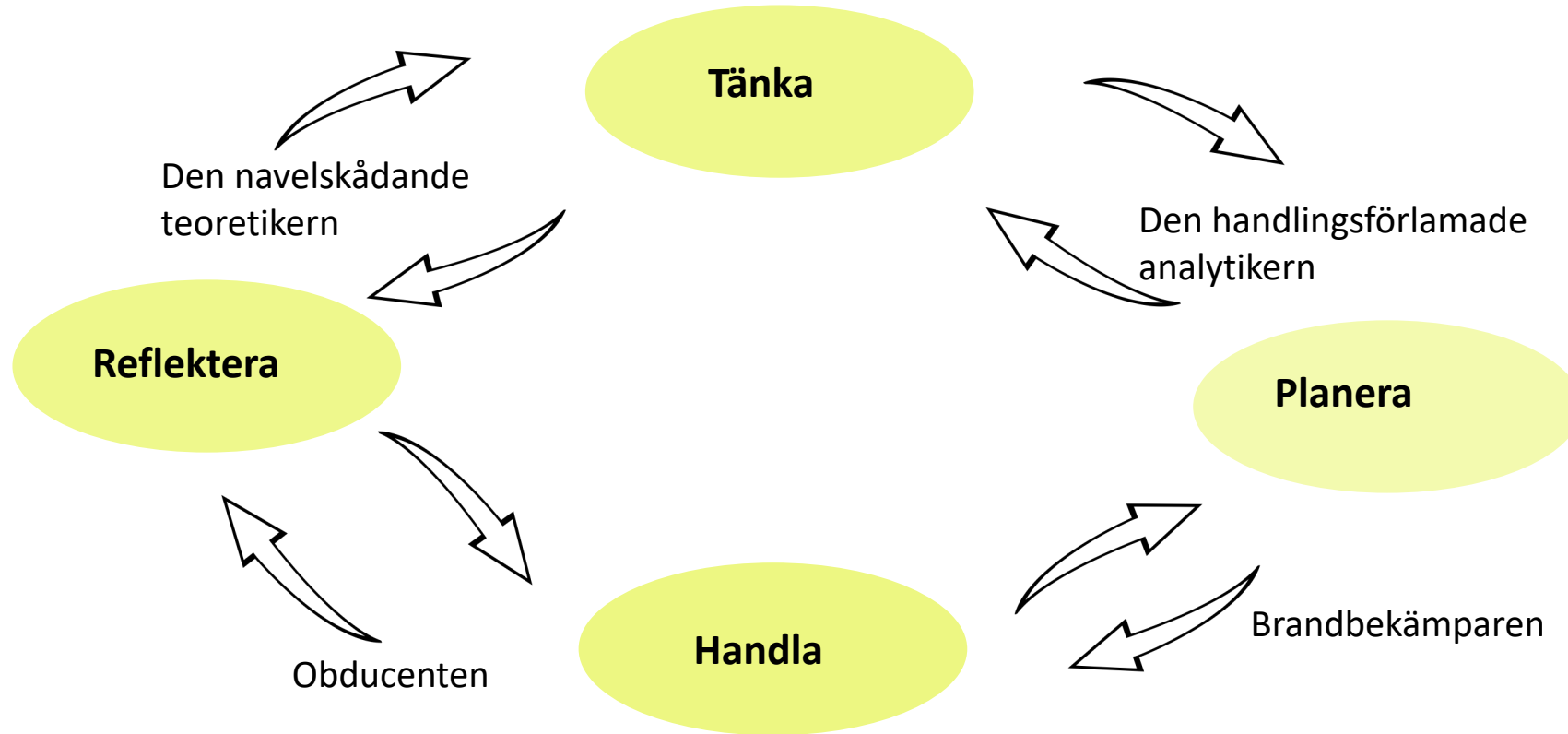
Reynolds
lärandefaser
(Cajvert 2021)

Lärstilar enligt Kolb

*Vilken av lärstilarna passar bäst in på dig?
Vilken lärstil har din student?*

Kortslutningsmodellen

Hawkins & McMahon (2022)

Reflekterande yrkesutövare förmågor att lära och ständigt utveckla

*Vilka strategier ni kan ta till på just er
arbetsplats
för att studenten ska få öva på eller reflektera
kring de här rubrikerna?*

- Lära nytt och lära om
- Reflektion
- Medveten övning
 - Öva på öppna frågor, rollspel
- Relatera till andra
- Samarbeta
- Hantera påfrestningar
- Utforska sina motiv

Hawkins & McMahon (2022)

*Hur kan ni arbeta med dessa rubriker
i fördjupad handledning?*

Olika "ögon" i professionell handledning

- Fokus på klienten/mötet/händelsen
 - Beskrivning av mötet/händelsen
 - Observationsreferat
- Fokus på den handleddas strategier/handhavande/interventioner
 - Vilka "verktyg" användes?
 - "Brainstorming"
- Fokus på relation klient/handledd
 - Medvetet och omedvetet samspel
 - Synliggöra påverkansfaktorer
- Fokus på den handledda
 - Vad hände med den handledde i mötet med klient?
 - Något som triggat?

forts. Olika "ögon" i professionell handledning

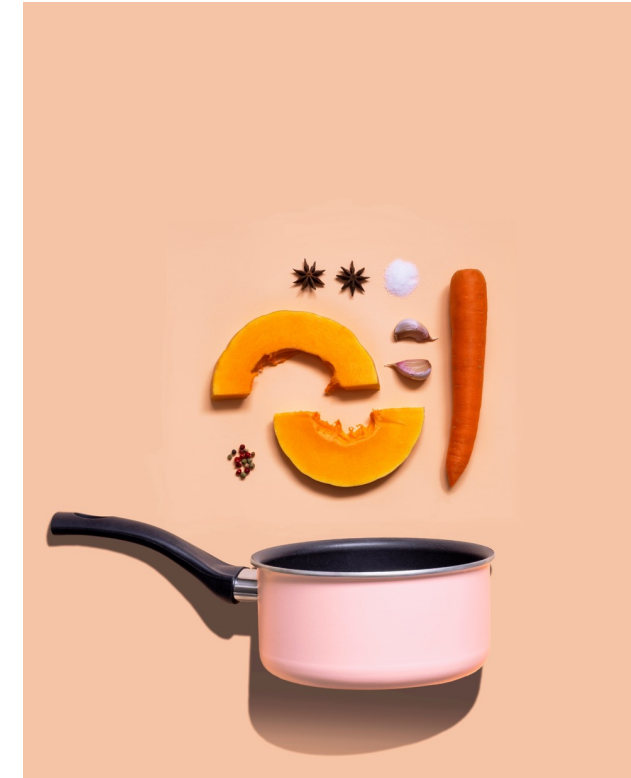
- Fokus på handledningssituationen
 - Metakommunikation
 - Vilka aspekter har vi tittat på? Vad kan vi göra mer?
- Fokus på handledarens process
 - Handledarens inre egna process
 - Jag fick en känsla av .. Stämmer det?
- Fokus på kontexten
 - Klientens kontext, organisation, riktlinjer

"Renodla gärna i handledningstillfällen för fördjupning"

Systematisk reflektion i handledning. Tips på frågor som förberedelse.

Reflektion som förberedelse

- Identifiera målgrupp och uppdrag
- Syftet? Frågeställningar?
- Vad måste, bör, kan och vill man göra?
- Metod?
- Vilka är med?
- Tankar, känslor inför?
- Ansvarsområden?
- Tidigare insatser?
- Hinder, farhågor, etiska frågor och dilemman?
- Teoretiska perspektiv?

*Systematisk reflektion i handledning. Under mötet.
Stegen = progression över terminen.*

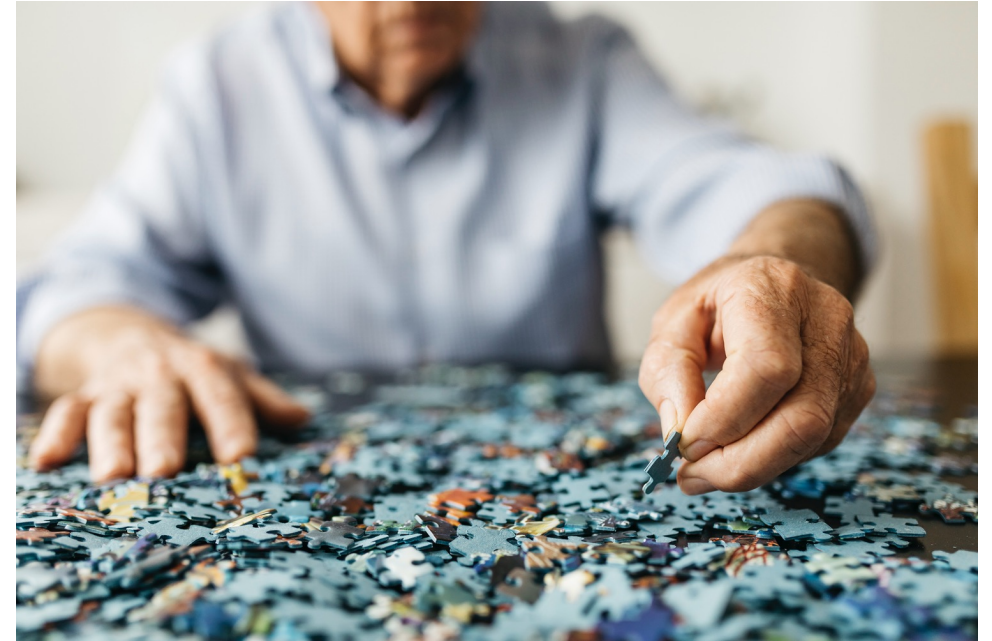
Reflektion – i - handling

- **Steg ett: Studenten observerar**
 - Konkret – vad gör och säger handledaren?
 - Fördjupat - vad är handledarens förhållningssätt och vilken metod används?
- **Steg två: Gemensamt arbete**
 - Student och handledare deltar sida vid sida
- **Steg tre: Studenten i aktion**
 - Handledaren observerar och stödjer
- **Steg fyra: Studenten arbetar självständigt**
 - Reflektion med handledare i efterhand

*Systematisk reflektion i handledning.
Tips på frågor efter mötet/händelsen.*

Reflektion efter handling

- Hur blev det?
- Uppnåddes syftet?
- Utvärdering – tankar och känslor?
- Vad var bra? Mindre bra?
- Saknas det någon information?
- Lärt mig av tillfället?
- Vad göra annorlunda nästa gång?
- Teoretisk analys, etiska principer?
- Vad blir uppgiften framåt?

*Tips på öppna frågor
för att hjälpa
studenten
att fördjupa sin
reflektion*

Bakgrund:

- Vad ledde fram till detta?
- Beskriv bakgrunden för mig?
- Hur hamnade du i den här situationen?
- Var det något mer som hände innan?

Mönster:

- Har du varit med om något liknande tidigare? Berätta!
- Hur har du agerat i sådana situationer tidigare?
- Kan du se något mönster när det gäller hur du går in i sådana här situationer?

Konkretisering:

- Ge ett exempel på...
- Vad gjorde du precis då?
- Vad sade du?
- Låt oss ta det som hände i detalj, steg för steg.

Kärnan:

- Det verkar som att detta är viktigt för dig. Kan du säga lite mer om det?
- Vad handlar detta egentligen om för dig?
- Vad gör att det här är extra viktigt för dig?

Andras bild:

- Hur tror du att någon annan upplevde detta?
- Hur tror du detta skulle uppfattas ur någon annans synvinkel?
- Om du hade varit någon annan, hur skulle du då ha upplevt det, tror du?

Värderingar och principer:

- Vilka av dina värderingar aktualiseras här? På vilket sätt?
- Vilka principiella faktorer anser du vara av betydelse här?
- Vad innebär det att vara trogen sina viktiga värden här?

Känslor:

- Vad händer i dig i en sådan här situation?
- Hur upplever du det nu?
- Beskriv de känslor som var aktuella i situationen.

Framtiden:

- Var hamnar vi nu?
- Vad önskar du att detta skulle leda till?
- Vad är det bästa som kan hända?
- Hur tror du framtiden påverkas av detta?

Generella frågor:

- Berätta mer..
- Vill du utveckla det lite..
- Du nämnde att.. kan du säga lite mer om det?

Tänk på ett tidigt stadium igenom och diskutera vad ni har för förväntningar på varandra.

Förväntningar /Kontrakt

- Ramar
 - Kursplan
 - Kursmål
 - Lärandeplan
 - Schema
- Förväntningar på student
 - Vad har jag för "självklara" förväntningar?
 - Arbetsplatsens förväntningar/ mina egna?
- Förväntningar på mig som handledare
 - Vad behöver just min student?

Skapa tillitsfull relation

*"Det går alltid
att göra om och göra rätt"*

*"En behöver inte alltid
ha svar på allt"*

*"Jag behöver kolla upp det
men återkommer till dig"*

Öppet klimat för reflektioner

Inga frågor är för "dumma"

*I en trygg relation är det lättare att
också lyfta det som inte fungerar så bra*

*Dela med dig som
handledare*

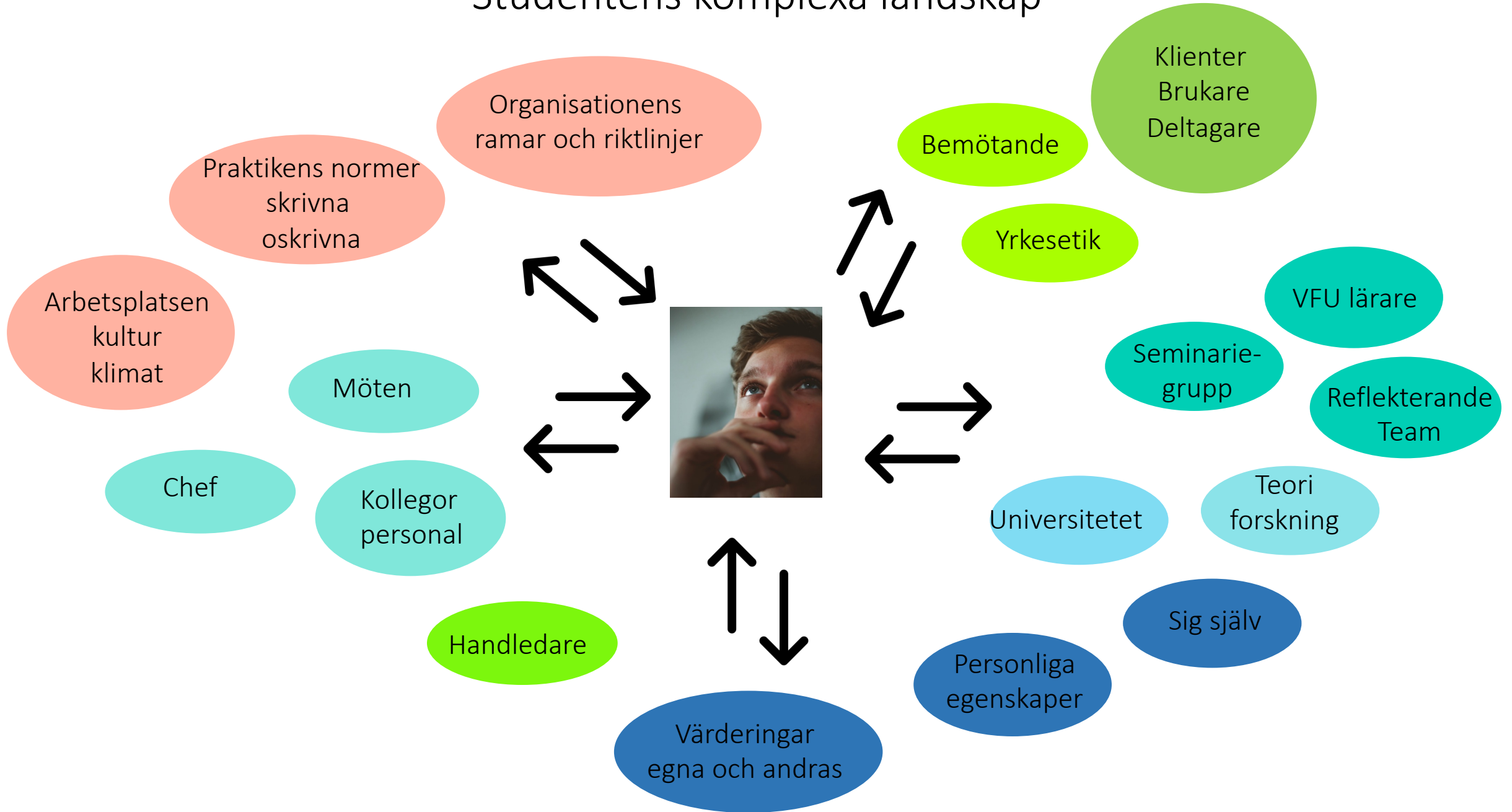
Att vara två handledare

- Större möjlighet till spontanhandledning
- Alltid någon där
- Fler perspektiv
- Två rollmodeller
- Mindre arbetsamt
- Hjälpa vid bedömning

*Viktigt! Prata ihop er som handledare och fundera tillsammans kring punkterna nedan.
(Se checklista i Cajverts bok)*

- Olika grundsyn/värderingar
- Ej samsyn kring handledarrollen
- Svårt att samarbeta
- Oeniga i bedömningen
- Konkurrenssituation
- Kan ta mer tid (avstämning)
- Maktaspekten

Studentens komplexa landskap

Litteraturtips:

- Bie, K (2009) *Reflektionshandboken*, Gleerups
- Cajvert, Lilja (2021) *Studenthandledning –under verkamhetsförlagd utbildning*, Studentlitteratur
- Hawkins, P, McMahan, A, (2022) *Handledning inom behandlande yrken*, Studentlitteratur
- Killén, Kari (2007) *Professionell Utveckling och handledning*
- Carlander, Jakob och Wedeen Andreas (2019) *Att förstå sin egen utsatthet*, Liber AB
- Carlander, Jakob och Wedeen Andreas (2021) *Att förstå sin egen kompetens*, Liber AB

Tips på frågor till eftermiddagens gruppdiskussion

- Hur förbereder vi bäst för att ta emot vår student?
- Hur skapar vi ett tryggt och öppet klimat i handledning?
- Vad är viktigast att prioritera i starten?
- Hur förbereder vi oss om vi är två handledare?
- Några erfarenheter av studenthandledning sedan tidigare? Goda?
Sämre?

A close-up photograph of a person's hands holding a small green seedling with dark soil. The person is wearing a dark blue long-sleeved shirt. In the background, a grey tray filled with many small seedlings is visible. The overall scene is brightly lit, suggesting an indoor growing environment.

Tack för
Uppmärksamheten!

Stort Lycka Till
med era studenter!